

عنوان مقاله:

کاربست ویژه عام واژه ها: شگردی تاویل افزا در غزل های حافظ

محل انتشار:

فصلنامه شعرپژوهی (بوستان ادب)، دوره 16، شماره 1 (سال: 1403)

تعداد صفحات اصل مقاله: 28

نویسنده:

نواز الله فرهادی - استادیار زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

خلاصه مقاله:

افسون ­& سازی ­& های خواجه ی راز که به جذب خوانندگان و خوانندگان فراوانی انجامیده، اغلب حافظ ­& پژوهان را بر آن داشته است تا پژوهش ­& های پرشماری درباره ی رموز و اسرار این افسونگری ­& های جهانی ­& ساز جاودانگی ­& بخش انجام دهند. با وجود فراوانی این دست پژوهش ­& ها به نظر می ­& رسد که همچنان رازهایی نایافته و رمزهایی نشناخته درباره ی کارایی همیشگی و هم ­& جایی کلام حافظ وجود دارد که شایسته ی شناسایی است. تامل در دیوان خواجه به ­& ویژه ابیاتی که قابلیت تاویل و تقال بیشتری دارند، نشان می ­& دهد که در برخی از این بیت ­& ها حضور یک واژه ی عام، محور و مبنای تاویل ­& افزایشی گسترده قرار می ­& گیرد. بررسی نمونه ­& های متعدد و مقایسه ی نزدیک به هفتاد بیت به ­& ظاهر مشابه، حکایت از شگردی زبانی دارد که طی آن یک عام ­& واژه ی کلیدی با دو ویژگی صرفی (معرفه و معنی بودن) زمینه را برای برداشت ­& های گونا ­& گون از بیت یا مصراع موردنظر فراهم می آورد. دلالت ­& گری نامحدود عام ­& واژه ی محوری و کاربردی ساده ی آن در شگرد مورد مطالعه (بدون پیچیدگی ­& های برآمده از دخالت و تاثیر صناعات ادبی و فنون بلاغی دشوار و دیرباب) ضمن جذب خوانندگان پرشمار از صنوف و اقشار مختلف، می تواند ظرفیت تاویل ­& پذیری ابیات زمینه را به اوج برساند و امکان خوانش این بیت ­& ها را تا فراسوی مرزهای زمانی و مکانی و زبانی فراهم ­& کند. با بررسی ابیات دربرداخته ی این شگرد در چهارچوب آزادترین خوانش هرمنوتیکی (خوانش خواننده ­& محور) و مقایسه ی شگرد مورد بحث با اینهم توسعه ­& یافته ی حافظانه کوشش شده است. توان تقال ­& افزایشی این شگرد به طور برجسته تبیین شود. وجود نشانه ­& هایی از این شگرد در آیاتی از قرآن کریم تقویت ­& کننده ی این گمان است که حافظ این شگرد ساده و سحرآمیز را هم در مضمون و هم در راهبرد، وامدار اعجاز آیات آسمانی باشد.

کلمات کلیدی:

تاویل پذیری، دلالت گری، سفیدخوانی، عام واژه، هرمنوتیک

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/2000978>

